

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ αρ. I

I. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΕΞΕΛΙΞΗ - ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

Τράπεζες λειτουργούσαν κατά τον 6^ο π.χ. αιώνα στη Βαβυλώνα και διενεργούσαν καταθέσεις, δάνεια, φύλαξη εμπορευμάτων κ.λπ.. Τράπεζες υπήρχαν και στην Αίγυπτο, την εποχή των Πτολεμαίων (είχαν δημόσιο χαρακτήρα και ενεργούσαν εισπράξεις και πληρωμές για λογαριασμό του Δημοσίου). Στην αρχαία Ελλάδα ως τράπεζες λειτουργούσαν οι ναοί των Δελφών, Εφέσου και Δήλου όπου το κοινό κατέθετε τα χρήματά του για ασφάλεια. Στις Ιωνικές πόλεις Μίλητο, Σμύρνη, Έφεσο, τραπεζικές εργασίες διεξήγαγαν οι αργυραμοιβοί. Στην κυρίως Ελλάδα, αναπτύχθηκε για πρώτη φορά η τραπεζική τέχνη στην Κόρινθο και μεταφέρθηκε στην Αθήνα μετά τους μηδικούς πολέμους. Την εποχή εκείνη υπήρχε ο κολυβιστής, ο αργυραμοιβός, ο κερματιστής (ανταλλαγή νομισμάτων), ο τραπεζίτης (δεχόταν καταθέσεις και έδινε δάνεια) και ο τοκιστής (τοκογλύφος) που δάνειζε από τα δικά του μέσα με υπέρογκο τόκο. Συνηθισμένα ήταν επίσης τα δάνεια με ενέχυρο ή με υποθήκη.

"Οι πρώτες τραπεζικές εργασίες, με τη σύγχρονη μορφή, εμφανίστηκαν τον Μεσαίωνα στην Ιταλία και συνίσταντο στην ανταλλαγή χρημάτων και νομισμάτων από τους τότε "τραπεζίτες" (banchieri)". Πρώτη κατ' αρχαιότητα ιδρύθηκε το 1156 η Τράπεζα της Βενετίας (διαλύθηκε το έτος 1797). Η νεότερη ανάπτυξη της τραπεζικής τεχνικής συντελέστηκε στην Αγγλία όπου εισήχθη από τους Λομβαρδούς (Lombard street).

"Σύντομα οι τραπεζικές εργασίες επεκτάθηκαν στην αποδοχή καταθέσεων, τη χορήγηση πιστώσεων, την παροχή εγγυήσεων και τη δημιουργία συστήματος πληρωμών χωρίς την καταβολή μετρητών. Κατόπιν νέες συναλλακτικές μορφές κάνουν την εμφάνισή τους, όπως η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing). Επιπλέον το αντικείμενο των τραπεζικών δραστηριοτήτων υφίσταται σημαντική διεύρυνση. Έτσι, πρόσφατα παρασχέθηκε στα πιστωτικά ιδρύματα η δυνατότητα να παρέχουν και επενδυτικές υπηρεσίες, αλλά και να ασκούν έμμεσα οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω της απόκτησης συμμετοχών σε άλλες επιχειρήσεις".

Σήμερα ο τραπεζικός τομέας έχει τεράστια σημασία για την οικονομία και μπορούν να επισημανθούν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

- Κάθε πολίτης σήμερα έχει κάποιο λογαριασμό σε τράπεζα (εξασφάλιση του κατατεθέντος κεφαλαίου από τον κίνδυνο απώλειας και συγχρόνως αποτελεί μέσο επένδυσης).
- "Με την επικράτηση του λογιστικού χρήματος, καθίσταται ευχερής η εκ μέρους των τραπεζών διευθέτηση πληρωμών για λογαριασμό των πελατών τους (π.χ. εξόφληση οφειλών τους, πληρωμή μισθών και συντάξεων), καθώς και η μεταφορά κεφαλαίων, χωρίς τη χρήση κερμάτων και τραπεζογραμματίων εκ μέρους του πελάτη. Σήμερα η εκπλήρωση των χρηματικών χρεών γίνεται, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, μέσω τραπεζών".
- Σημαντικές διευκολύνσεις προσφέρει το "πλαστικό χρήμα" (πιστωτικές κάρτες) και το ηλεκτρονικό χρήμα (π.χ. προπληρωμένες κάρτες, πληρωμές μέσω διαδικτύου με προκαταβεβλημένα ποσά).
- "Χρηματοδότηση: (i) των επιχειρήσεων για την πραγματοποίηση των επενδύσεων και την εξυπηρέτηση, με τον τρόπο αυτόν, της παραγωγικής τους διαδικασίας και (ii) των ιδιωτών στο πλαίσιο της καταναλωτικής και της στεγαστικής πίστης, δραστηριότητες οι οποίες συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Τα δικαστήρια, ωστόσο, πρόσφατα έκριναν ως καταχρηστικούς ορισμένους όρους των τραπεζικών συμβάσεων ιδίως στο πλαίσιο της καταναλωτικής πίστης".
- "Οι τράπεζες μπορούν να επηρεάσουν την όλη οικονομία με την απόκτηση συμμετοχών σε επιχειρήσεις ή με την άσκηση δικαιωμάτων ψήφου".
- "Η επέκταση των τραπεζικών δραστηριοτήτων στην παροχή επενδυτικών και άλλων υπηρεσιών, όπως η λήψη και διαβίβαση εντολών και εκτέλεση εντολών πελατών για πώληση ή αγορά χρηματοπιστωτικών μέσων που διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές, "η διαμεσολάβηση για τη διάθεση τίτλων στο κοινό (αναδοχή), η παροχή επενδυτικών συμβουλών κ.ά. (universal banking) έδωσε νέα ώθηση στην οικονομία".

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

1. Αντικείμενο τραπεζικού δικαίου

Το αντικείμενο του τραπεζικού δικαίου αφορά:

- (i) "στο καθεστώς λειτουργίας, προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης και εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων"
- (ii) "τις τραπεζικές δραστηριότητες που διακρίνονται:
  - (1) σε δραστηριότητες που απορρέουν από τη διαμεσολαβητική λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων στον χρηματοπιστωτικό τομέα

(2) σε επενδυτικές δραστηριότητες και υπηρεσίες·

(3) σε υπηρεσίες πληρωμών".

2. Δημόσιο Τραπεζικό Δίκαιο - Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο

Το τραπεζικό δίκαιο διακρίνεται σε *Δημόσιο Τραπεζικό Δίκαιο* και σε *Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο*.

"Στο *Δημόσιο Τραπεζικό Δίκαιο* ανήκουν οι διατάξεις που αφορούν:

- Την αδειοδοσία των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Την μικρο-προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- τη μικρο-προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση στη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων·

- τη μακρο-προληπτική παρέμβαση στη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων·

- την εξυγίανση και εκκάθαρση των πιστωτικών ιδρυμάτων·

- την εγγύηση των τραπεζικών καταθέσεων."

"Αντικείμενο του *Ιδιωτικού Τραπεζικού Δίκαιου* είναι οι τραπεζικές δραστηριότητες, ιδίως οι διάφορες τραπεζικές συμβάσεις, και οι σχέσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων μεταξύ τους".

III. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

1. Έννοια

Ο κλαστικός ορισμός είναι ότι ως "τράπεζα" νοείται η εμπορική επιχείρηση που κερδοσκοπεί πάνω στο χρήμα και στην πίστωση, δεχόμενη κατ' επάγγελμα, καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών.

Ως *Πιστωτικό ίδρυμα* (credit institution) νοείται η επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό (βλ. άρθρ. 2 § 1 του Ν. 4261/2014 και άρθρ. 4 § 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013).

Συνεπώς, για να χορηγηθεί άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος το ίδρυμα θα πρέπει να προσφέρει τουλάχιστον τις, παραδοσιακά, δύο βασικές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, δηλαδή:

- (i) την αποδοχή καταθέσεων ή [την αποδοχή] άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό· και
- (ii) τη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό.

Περαιτέρω, αναφορικά με τις ανωτέρω δραστηριότητες πρέπει να συντρέχουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- "(i) να απευθύνονται προς το κοινό·
- (ii) να έχουν ορισμένο εύρος· και
- (iii) να προέρχονται από επιχείρηση με στοιχειώδη οργανωτική δομή.

Εφόσον δεν συντρέχει ένα από τα ανωτέρω στοιχεία, οι ασκούμενες δραστηριότητες από πρόσωπα που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα δεν είναι νόμιμες", οπότε η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιβάλλει στο εν λόγω πρόσωπο κυρώσεις (λ.χ. σε περίπτωση νομικού προσώπου, διοικητικά χρηματικά πρόστιμα ύψους έως το 10% του συνολικού καθαρού κύκλου εργασιών, σε περίπτωση φυσικού προσώπου, διοικητικά χρηματικά πρόστιμα μέχρι και €5.000.000) (βλ. άρθρο 58 §§ 1-2 Ν. 4261/2014).

2. Μορφή πιστωτικού ιδρύματος

Σύμφωνα με το άρθρο 8 § 1 του Ν. 4261/2014 τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να ιδρύονται και να λειτουργούν μόνο:

- (i) είτε με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας του ν. 2190/1920·
- (ii) είτε με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του ν. 1667/1986·
- (iii) είτε με τη μορφή της Ευρωπαϊκής Εταιρίας (SE) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2157/2001 (ΕΕ L 294)· είτε
- (iv) είτε με τη μορφή της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας (SCE) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1435/2003 (ΕΕ L 207).

3. Απαγόρευση χρήσης του όρου "τράπεζα"

Μόνο πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τον όρο "τράπεζα", "ταμειυτήριο" ή οποιαδήποτε ξενόγλωσση απόδοσή του στην επωνυμία ή το διακριτικό τίτλο της επιχείρησής τους, εκτός αν το είδος της δραστηριότητας της επιχείρησης, όπως αυτή προκύπτει από το καταστατικό της και όπως πρέπει παράλληλα να υποδηλώνεται στην επωνυμία και στο διακριτικό τίτλο της επιχείρησης, αποκλείει τον κίνδυνο σύγχυσης του κοινού (άρθρο 20 § 2 Ν. 4261/2014).

Οι αμιγείς πιστωτικοί συνεταιρισμοί, που λαμβάνουν άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος ως πιστωτικά ιδρύματα, μπορούν να χρησιμοποιούν στην επωνυμία τους τον όρο "Συνεταιριστική Τράπεζα" (άρθρο 20 § 3 Ν. 4261/2014).

Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος μέλος (χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης) δύνανται να χρησιμοποιούν, για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους σε ολόκληρη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ίδια επωνυμία, που χρησιμοποιούν στο κράτος μέλος της έδρας τους, ανεξαρτήτως των διατάξεων του κράτους-μέλους υποδοχής όσον αφορά τη χρήση των λέξεων "τράπεζα", "ταμειυτήριο" ή άλλων παρόμοιων τραπεζικών επωνυμιών. Σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθεί σύγχυση, η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να απαιτεί για λόγους σαφήνειας, να συνοδεύεται η επωνυμία από επεξηγηματικά στοιχεία (βλ. άρθρ. 20 § 1 Ν. 4261/2014).

4. Απαγόρευση αποδοχής καταθέσεων χρημάτων

Απαγορεύεται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα να αποδέχονται καταθέσεις χρημάτων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό (βλ. άρθρ. 9 § 1, Ν. 4261/2014) (βλ. π.π. Παράδειγμα 3 στην παράγραφο ΙΙΙ.1). Δηλαδή, ο νόμος, καταρχάς, εισάγει μονοπώλιο υπέρ των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με την παροχή της υπηρεσίας της αποδοχής καταθέσεων από το κοινό. Αυτή η απαγόρευση έχει θεσπιστεί διότι "μόνο στα πιστωτικά ιδρύματα εφαρμόζεται η αυστηρή εποπτική τραπεζική νομοθεσία, με την οποία εξασφαλίζεται η ασφάλεια των καταθέσεων του κοινού".

Η ανωτέρω απαγόρευση, ωστόσο, δεν ισχύει:

- (α) για την έκδοση τίτλων από το Ελληνικό Δημόσιο ή από νομικά πρόσωπα, εφόσον αυτό προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και
- (β) για τη λήψη μετρητών ή επιστρεπτέων κεφαλαίων από επιχειρήσεις που εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, κατά την άσκηση της κύριας επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, σύμφωνα με την άδεια λειτουργίας που τους έχει παρασχεθεί, με βάση τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας (βλ. άρθρ. 9 § 3 Ν. 4261/2014).

5. Απαγόρευση κατ' επάγγελμα χορήγησης δανείων ή λοιπών πιστώσεων - εξαιρέσεις

Απαγορεύεται η κατ' επάγγελμα χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων, εφόσον δεν έχει παρασχεθεί προς το σκοπό αυτόν ειδική άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος. Η ανωτέρω απαγόρευση τελεί υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων της νομοθεσίας. Οι όροι για τη χορήγηση άδειας για την κατ' επάγγελμα χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων καθορίζονται με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος (βλ. άρθρ. 9 § 2(α) Ν. 4261/2014).

Σύμφωνα με το άρθρ. 9 § 2(β) Ν. 4261/2014 χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων, περιλαμβανομένης και της έκδοσης πιστωτικών καρτών (π.χ. χορήγηση πίστωσης από εμπορικό κατάστημα με την παραχώρηση "πιστωτικών καρτών" έκδοσής του σε πελάτες του καταστήματος), επιτρέπεται και σε επιχειρήσεις που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα, χωρίς άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, εφόσον πρόκειται:

- (i) είτε για δάνεια ή λοιπές πιστώσεις μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων·
- (ii) είτε για δάνεια ή λοιπές πιστώσεις που χορηγούνται από επιχειρήσεις προς φυσικά ή νομικά πρόσωπα για την αγορά αγαθών (π.χ. αυτοκινήτων) ή υπηρεσιών που διατίθενται από την ίδια την παρέχουσα το δάνειο ή την πίστωση επιχείρηση.

IV. ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Γενικά

"Κύριο αντικείμενο των τραπεζικών συναλλαγών είναι το χρήμα, σε όλες του τις μορφές, περιλαμβανομένων των δανειακών κεφαλαίων. Τα πιστωτικά ιδρύματα είναι έμποροι του χρήματος, βασικοί φορείς των χρηματικών συναλλαγών και αποδέκτες κεφαλαίων.

Περαιτέρω, τα πιστωτικά ιδρύματα, μεταξύ άλλων:

- (i) αναλαμβάνουν τη φύλαξη των χρημάτων των πελατών τους (τραπεζική κατάθεση)·
- (ii) χορηγούν πιστώσεις σε επιχειρήσεις και ιδιώτες (τραπεζικό δάνειο)·
- (iii) διαμεσολαβούν για την εξόφληση χρηματικών οφειλών με λογιστικό χρήμα (υπηρεσίες πληρωμών)· και
- (iv) διαμεσολαβούν σχετικά με επενδύσεις κεφαλαίων των πελατών τους σε χρηματοπιστωτικά μέσα (τίτλους της κεφαλαιαγοράς ή της χρηματαγοράς, συνάλλαγμα, παράγωγα) παρέχοντας τις σχετικές επενδυτικές υπηρεσίες (π.χ. λήψη και διαβίβαση εντολών και εκτέλεση εντολών πελατών για πώληση ή αγορά χρηματοπιστωτικών μέσων που διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές, διαμεσολάβηση για τη διάθεση τίτλων στο κοινό (αναδοχή), παροχή επενδυτικών συμβουλών κ.ά. (universal banking) ".

2. Οι τράπεζες δανείζονται για να δανείσουν

"Τα πιστωτικά ιδρύματα δανείζονται κεφάλαια:

- (1) από τους καταθέτες (μέσω των τραπεζικών τους καταθέσεων)·
  - (2) τη διατραπεζική αγορά (από άλλες τράπεζες ή άλλες κεντρικές τράπεζες) (interbank lending)· και
  - (3) μέσω της έκδοσης χρεωστικών τίτλων (π.χ. ομολόγων) στη χρηματαγορά ή την κεφαλαιαγορά· με σκοπό να τα δανείσουν περαιτέρω (υψηλός βαθμός μόχλευσης):
- (i) σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά και
  - (ii) στο Δημόσιο με την αγορά ομολόγων του Δημοσίου στη δευτερογενή αγορά ομολόγων."

Κατά το μέτρο που πιστωτικά ιδρύματα δανείζονται από καταθέτες για να δανείσουν, σε δανειολήπτες γίνεται λόγος για έμμεση χρηματοδότηση (indirect financing).

"Συνεπώς η δανειοδοτική δραστηριότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος βασίζεται στην ικανότητά του να αντλεί δανειακά κεφάλαια. Τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελούν ένα μικρό υποσύνολο (περίπου 5%) των συνολικών κεφαλαίων που εμφανίζονται στο παθητικό του ισολογισμού τους".

3. Τραπεζικές δραστηριότητες του Ν. 4261/2014

Σύμφωνα με το άρθρο 11 § 1 του Ν. 4261/2014 οι τραπεζικές δραστηριότητες (τραπεζικές εργασίες) που μπορεί να ασκεί ένα πιστωτικό ίδρυμα στην Ελλάδα και που υπόκεινται σε αμοιβαία αναγνώριση είναι οι ακόλουθες:

- (α) αποδοχή καταθέσεων και άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων (βλ. π.κ. Μέρος Γ', παράγρ. IV)·

- (β) χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται μεταξύ άλλων, η καταναλωτική πίστη, συμβάσεις πίστωσης σε σχέση με ακίνητα, οι πράξεις αναδόχου εισπράξεων απαιτήσεων (factoring) με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής και η χρηματοδότηση εμπορικών συναλλαγών συμπεριλαμβανομένου του forfaiting·
- (γ) χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)·
- (δ) υπηρεσίες πληρωμών, όπως ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 4 του Ν. 3862/2010·
- (ε) έκδοση και διαχείριση άλλων μέσων πληρωμής (π.χ. ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών), εφόσον η δραστηριότητα αυτή δεν καλύπτεται από την προηγούμενη περίπτωση υπό (δ)·
- (στ) εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων·
- (ζ) συναλλαγές για λογαριασμού του ίδιου του ιδρύματος ή της πελατείας του, σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις: (i) μέσα της χρηματαγοράς (αξιόγραφα, πιστοποιητικά καταθέσεων κ.λπ.)· (ii) συνάλλαγμα· (iii) προθεσμιακά συμβόλαια χρηματοπιστωτικών τίτλων ή χρηματοπιστωτικά δικαιώματα· (iv) συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συναλλάγματος· (v) κινητές αξίες·
- (η) συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεως τίτλων·
- (θ) παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις όσον αφορά τη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα παροχής συμβουλών, καθώς και υπηρεσιών στον τομέα της συγχώνευσης και της εξαγοράς επιχειρήσεων·
- (ι) διαμεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές·
- (ια) διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών για τη διαχείριση χαρτοφυλακίου·
- (ιβ) φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών·
- (ιγ) συλλογή και επεξεργασία εμπορικών πληροφοριών, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών·
- (ιδ) εκμίσθωση θυρίδων·
- (ιε) έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος·
- (ιστ) επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες της παρ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 3606/2007 και οι παρεπόμενες υπηρεσίες της παρ. 2 του ίδιου άρθρου οι οποίες αφορούν χρηματοπιστωτικά μέσα κατά την έννοια του άρθρου 5 του Ν. 3606/2007.

Υπενθυμίζεται ότι πιστωτικό ίδρυμα είναι υποχρεωμένο να προσφέρει τουλάχιστον τις, παραδοσιακά, δύο βασικές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, δηλαδή την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων από το κοινό και τη χορήγηση δανείων ή πιστώσεων (βλ. π.π. στοιχεία α' και β').

Τις λοιπές τραπεζικές δραστηριότητες που αναφέρει ο νόμος (βλ. π.π. στοιχεία γ' έως και ιστ') "ένα πιστωτικό ίδρυμα μπορεί (έχει το δικαίωμα), χωρίς όμως να είναι υποχρεωμένο, να διεκπεραιώνει εφόσον αναφέρονται στο καταστατικό του και στην άδεια λειτουργίας που του χορηγείται από την Τράπεζα της Ελλάδος".

Σύμφωνα με το άρθρο 11 § 2 του Ν. 4261/2014, με άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να ασκούν, πέραν των ανωτέρω δραστηριοτήτων, και άλλες χρηματοπιστωτικές ή δευτερεύουσες δραστηριότητες σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (εφόσον καλύπτονται οι σχετικοί κίνδυνοι). Μάλιστα, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί για τον σκοπό αυτόν να καθορίζει, γενικώς ή κατά περίπτωση, και άλλα κριτήρια, καθώς και ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις.

Η μεγάλη πλειοψηφία των τραπεζικών δραστηριοτήτων μπορεί να ασκηθεί και από χρηματοδοτικό ίδρυμα

4. Καθολικό τραπεζικό σύστημα

Όπως είναι προφανές σύμφωνα με το άρθρο 11 § 1 εδ. ιστ' Ν. 4261/2014, δίδεται, υπό προϋποθέσεις, στα πιστωτικά ιδρύματα η δυνατότητα να παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες και παρεπόμενες υπηρεσίες που αναφέρονται στο άρθρο 4 του Ν. 3606/2007 (αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις) ο οποίος έχει κωρώσει την Οδηγία 2004/39/EK (MIFID βλ. π.κ. Κεφάλαιο 2^ο παράγρ. III και IV.3). "Υιοθετείται δηλαδή το λεγόμενο καθολικό τραπεζικό σύστημα (universal banking system), σύμφωνα με το οποίο η παροχή υπηρεσιών εκ μέρους πιστωτικών ιδρυμάτων δεν περιορίζεται, όπως παλαιότερα, στις υπηρεσίες εμπορικής τραπεζικής (commercial banking), αλλά επεκτείνεται στον τομέα παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (investment banking), δηλαδή στις συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα και παράγωγα καθώς και την αναδοχή έκδοσης τίτλων". Αυτές οι μη παραδοσιακές υπηρεσίες παρέχουν τις νέες πηγές εισοδήματος για τις τράπεζες.

"Η ανωτέρω δυνατότητα των τραπεζών να παρέχουν και επενδυτικές υπηρεσίες, δεν παρείχετο από τη βρετανική και την αμερικανική νομοθεσία μέχρι τα μέσα των δεκαετιών του '80 και τα τέλη του '90 αντίστοιχα. Η απαγόρευση αυτή ώθησε τις αγγλικές και αμερικανικές τράπεζες να αποκτούν θυγατρικές για την άσκηση επενδυτικών δραστηριοτήτων. Μάλιστα για τις αμερικανικές τράπεζες, η εν λόγω απαγόρευση ήταν νομοθετικά ακόμη πιο οξεία από τη βρετανική και δεν ήρθη ποτέ απόλυτα".

5. **Επέκταση δραστηριοτήτων τραπεζών**

"Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται τάση της, μέσω των θυγατρικών εταιριών, επέκτασης των δραστηριοτήτων των τραπεζών και σε τομείς εκτός του παραδοσιακού τους αντικειμένου, σε τομείς δηλ. που κατά βάση ασκούνται από άλλες, ειδικευμένες στον τομέα αυτόν, επιχειρήσεις, όπως ιδίως η προσφορά ασφαλιστικών προϊόντων (τραπεζασφάλειες, bankassurance)".

6. **Ηλεκτρονική διεκπεραίωση τραπεζικών συναλλαγών**

Κατά τα τελευταία έτη "συνεχώς μεγαλύτερη έκταση προσλαμβάνει η ηλεκτρονική διεκπεραίωση τραπεζικών συναλλαγών (electronic-banking ή e-banking, home-banking, phone-banking ή mobile-banking).

Οι ηλεκτρονικά, δηλαδή μέσω διαδικτύου, με τη χρήση η/υ, τηλεφώνου ή άλλων φορητών συσκευών (π.χ. φορητά τηλέφωνα, tables) συναπτόμενες συναλλαγές έχουν τα εξής πλεονεκτήματα: ταχύτητα και δυνατότητα σύναψης συναλλαγών σε οποιοδήποτε σημείο ανά την υφήλιο.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες με τη χρήση ηλεκτρονικών δικτύων μπορούν να αναφέρονται:

- (i) στην παροχή πληροφοριών (π.χ. σχετικά με την κίνηση ενός λογαριασμού πληρωμών ή ενός λογαριασμού διαχείρισης χρηματοπιστωτικών μέσων)
- (ii) στην εκτέλεση εντολών μεταφοράς κεφαλαίων (μεταφορές ποσών μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών, πληρωμές λογαριασμών μέσω διαδικτύου) · ή
- (iii) σε συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα" (π.χ. πώληση ή αγορά κινητών αξιών).

V. **ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

1. **Έννοια**

Σύμφωνα με το άρθρο 4 § 1 σημείο 26 του Κανονισμού 575/2013, χρηματοδοτικό ίδρυμα (financial institution) είναι επιχείρηση, η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται:

- (i) είτε στην απόκτηση συμμετοχών·
- (ii) είτε στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που ασκούν και τα πιστωτικά ιδρύματα, με την εξαίρεση των ακόλουθων δραστηριοτήτων τις οποίες δεν δύναται να ασκεί χρηματοδοτικό ίδρυμα:
  - (i) την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων·
  - (ii) τη συλλογή και επεξεργασία εμπορικών πληροφοριών, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών·
  - (iii) την εκμίσθωση θυρίδων· και
  - (iv) επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες του άρθρου 4 του Ν. 3606/2007 και τις παρεπόμενες υπηρεσίες της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου οι οποίες αφορούν χρηματοπιστωτικά μέσα κατά την έννοια του άρθρου 5 του Ν. 3606/2007.

2. **Ρυθμισμένες μορφές χρηματοδοτικών ιδρυμάτων**

2.1 Εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Ανώνυμες εταιρίες με αποκλειστικό σκοπό την άσκηση της δραστηριότητας της χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing).

Για την ίδρυση εταιρίας χρηματοδοτικής μίσθωσης, μεταξύ άλλων, απαιτείται:

- (i) τήρηση των κοινών για κάθε ανώνυμη εταιρία προϋποθέσεων σύστασης·
- (ii) καταβολή ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου, ίσου προς το μισό του απαιτούμενου σήμερα για την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος (ήτοι €9.000.000)·
- (iii) διαίρεση του μετοχικού κεφαλαίου σε ονομαστικές μετοχές·
- (v) χορήγηση ειδικής άδειας σύστασης από την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία ασκεί εποπτεία και έλεγχο.

2.2 Εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Ανώνυμες εταιρίες με αποκλειστικό σκοπό την άσκηση της δραστηριότητας της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring-forfaiting).

Για την ίδρυση εταιρίας πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, μεταξύ άλλων, απαιτείται:

- (i) τήρηση των κοινών για κάθε ανώνυμη εταιρία προϋποθέσεων σύστασης·
- (ii) καταβολή ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου, ίσου προς το $\frac{1}{4}$ του απαιτούμενου σήμερα για την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος (ήτοι €4.500.000)·
- (iii) διαίρεση του μετοχικού κεφαλαίου σε ονομαστικές μετοχές· και
- (v) χορήγηση ειδικής άδειας σύστασης από την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία ασκεί εποπτεία και έλεγχο.

2.3 Εταιρίες παροχής πιστώσεων (Ε.Π.Π.)

Ανώνυμες εταιρίες με κύριο σκοπό την κατ' επάγγελμα παροχή δανείων ή πιστώσεων κάθε μορφής σε φυσικά πρόσωπα, για την κάλυψη καταναλωτικών και προσωπικών τους αναγκών.

Για την ίδρυση εταιρίας παροχής πιστώσεων απαιτείται μεταξύ άλλων:

- (i) καταβολή ελάχιστου σε πιστωτικού ίδρυμα στην Ελλάδα μετοχικού κεφαλαίου, ίσου προς το ήμισυ του απαιτούμενου σήμερα για την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος (ήτοι €9.000.000)· και
- (ii) χορήγηση ειδικής άδειας σύστασης από την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία ασκεί εποπτεία και έλεγχο.

2.4 Ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος

Ως ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος νοείται το νομικό πρόσωπο που έχει λάβει άδεια να εκδίδει ηλεκτρονικό χρήμα (βλ. άρθρο 10 § 5 Ν. 4021/2011).

Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος λειτουργούν μόνο με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας και για τη λειτουργία τους απαιτείται αρχικό κεφάλαιο ποσού τουλάχιστον €350.000 και άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία εποπτεύει τις δραστηριότητες έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος (βλ. άρθρο 14, Ν. 4021/2011).

"Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος εντάσσονται σε καθεστώς ελεύθερης εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχο του καθεστώτος που διέπει τα πιστωτικά ιδρύματα".

Βασική δραστηριότητα των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος είναι η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος.

Ως "ηλεκτρονικό χρήμα" νοείται:

- (i) οποιαδήποτε νομισματική αξία αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό, συμπεριλαμβανομένου μαγνητικού, υπόθεμα·
- (ii) που εμφανίζεται ως απαίτηση έναντι του εκδότη ηλεκτρονικού χρήματος·
- (iii) η οποία έχει εκδοθεί κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού για το σκοπό της πραγματοποίησης πράξεων πληρωμών· και
- (iv) γίνεται δεκτή από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν του εκδότη (βλ. άρθρο 4 § 5 Ν. 3862/2010).

Δηλαδή οι εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος εκδίδουν ηλεκτρονικό χρήμα κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού ίσης αξίας. Περαιτέρω, οι εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος, κατόπιν αιτήσεως του κατόχου ηλεκτρονικού χρήματος, εξαργυρώνουν, ανά πάσα χρονική στιγμή και στην ονομαστική του αξία, τη νομισματική αξία του ηλεκτρονικού χρήματος (βλ. άρθρο 21 §§ 1 και 2 Ν. 4021/2011).

Σύμφωνα με το άρθρο 16 Ν. 4021/2011, εκτός από την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος, τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος μπορούν να ασκούν και άλλες δραστηριότητες, όπως:

- (i) την παροχή των υπηρεσιών πληρωμών που αναφέρονται § 3 του άρθρου 4 Ν. 3862/2010·
- (ii) τη χορήγηση πιστώσεων σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών που αναφέρονται στις περιπτώσεις δ', ε' και ζ' της § 3 του άρθρου 4 Ν. 3862/2010·
- (iii) την παροχή λειτουργικών και στενά συνδεδεμένων επικουρικών υπηρεσιών που έχουν σχέση με την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος ή με τις παρεχόμενες από το ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος υπηρεσίες πληρωμών·
- (iv) άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες, εφόσον αυτές δεν απαγορεύονται από το εθνικό δίκαιο ή το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, το άρθρο 11 § 1 του Ν. 4021/2011 διακρίνει τις ακόλουθες πέντε κατηγορίες εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος (δηλαδή οι ακόλουθοι φορείς-επιχειρήσεις μπορούν να εκδίδουν ηλεκτρονικό χρήμα):

- (1) πιστωτικά ιδρύματα (εφόσον η άδεια λειτουργίας τους καλύπτει την παροχή υπηρεσιών πληρωμών)·
- (2) ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος·
- (3) γραφεία ταχυδρομικών επιταγών (τα οποία εξουσιοδοτούνται βάσει της εθνικής νομοθεσίας να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών)·
- (4) η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όταν δεν ενεργούν υπό την ιδιότητά τους ως νομισματικών ή άλλων δημόσιων αρχών·
- (5) τα κράτη-μέλη ή οι περιφερειακές ή τοπικές αρχές τους όταν [δεν] ενεργούν υπό την ιδιότητά τους ως δημόσιων αρχών.

2.5 Ιδρύματα πληρωμών

"Ιδρύματα πληρωμών" νοούνται τα νομικά πρόσωπα που έχουν άδεια σύμφωνα με το άρθρο 10 Ν. 3862/2010 να παρέχουν και να εκτελούν υπηρεσίες πληρωμών σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα ιδρύματα πληρωμών εντάσσονται σε καθεστώς ελεύθερης εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχο του καθεστώτος που διέπει τα πιστωτικά ιδρύματα (βλ. π.κ. Μέρος Β', παράγρ. III.2).

Ως "υπηρεσίες πληρωμών" νοούνται:

- (i) κάθε υπηρεσία που επιτρέπει την τοποθέτηση και ανάληψη μετρητών σε ή από λογαριασμό πληρωμών που τηρείται στον φορέα παροχής υπηρεσιών πληρωμών του χρήστη·
- (ii) εκτέλεση πράξεων πληρωμής, όπως εκτέλεση εντολών άμεσης χρέωσης, συμπεριλαμβανομένης της εφάπαξ άμεσης χρέωσης, εκτέλεση πράξεων πληρωμής με κάρτα ή ανάλογο μέσο, εκτέλεση μεταφοράς πίστωσης, συμπεριλαμβανομένων παγίων εντολών·
- (iii) εκτέλεση (των υπό (ii)) ανωτέρω πράξεων πληρωμής στο πλαίσιο των οποίων τα χρηματικά ποσά καλύπτονται από πιστωτικό άνοιγμα για τον χρήστη των υπηρεσιών (π.χ. εντολές άμεσης χρέωσης, πάγιες εντολές)·
- (iv) έκδοση και απόκτηση μέσων πληρωμών·
- (v) εμβάσματα·
- (vi) εκτέλεση πράξεων πληρωμής με ψηφιακά μέσα (π.χ. μέσω διαδικτύου) (βλ. άρθρο 4 § 3 Ν. 3862/2010).

Δεν περιλαμβάνονται στις υπηρεσίες πληρωμών οι πράξεις πληρωμών με παράδοση ή μεταφορά μετρητών ή με αξιόγραφα.

Το άρθρο 1 Ν. 3862/2010 διακρίνει τις ακόλουθες έξι κατηγορίες παρόχων υπηρεσιών πληρωμών (δηλαδή οι ακόλουθοι φορείς-επιχειρήσεις μπορούν να πραγματοποιούν πράξεις πληρωμών):

- (1) πιστωτικά ιδρύματα (εφόσον η άδεια λειτουργίας τους καλύπτει την παροχή υπηρεσιών πληρωμών, βλ. π.π. παράγραφο IV.3) καθώς και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων·
- (2) ιδρύματα έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος (βλ. π.π. παράγραφο 2.4)·
- (3) γραφεία ταχυδρομικών επιταγών (τα οποία εξουσιοδοτούνται βάσει της εθνικής νομοθεσίας να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών)·
- (4) ιδρύματα πληρωμών·
- (5) η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όταν δεν ενεργούν υπό την ιδιότητά τους ως νομισματικές ή άλλες δημόσιες αρχές·
- (6) το Ελληνικό Δημόσιο και άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή οι περιφερειακές ή τοπικές αρχές τους όταν δεν ενεργούν υπό την ιδιότητά τους ως δημόσιες αρχές.

2.6 Ανταλλακτήρια συναλλάγματος

Τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος ιδρύονται και λειτουργούν ως ανώνυμες εταιρίες. Για τη σύστασή τους προαπαιτείται άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία χορηγείται, εφόσον έχει ήδη καταβληθεί σε τράπεζα ελάχιστο κεφάλαιο σε μετρητά ύψους €200.000.

Στις εργασίες που επιτρέπεται να διενεργούν τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, συγκαταλέγονται κατ' αποκλειστικότητα:

- (i) η αγορά ξένων τραπεζογραμματίων και ταξιδιωτικών, προσωπικών και τραπεζικών επιταγών·
- (ii) η πώληση ξένων τραπεζογραμματίων και ταξιδιωτικών επιταγών·
- (iii) η παροχή παρεπόμενων προς τις ανωτέρω, διαμεσολαβητικής φύσεως, υπηρεσιών·
- (iv) η απόκτηση συμμετοχής σε άλλη εταιρία ανταλλακτηρίων συναλλάγματος, μετά από γνωστοποίηση της σχετικής πρόθεσης στην Τράπεζα της Ελλάδος·

Επισημαίνεται, τέλος, ότι "με την ΠΔ/ΤΕ 2641/20.4.2011 δόθηκε στα ανταλλακτήρια συναλλάγματος η δυνατότητα να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών με την ιδιότητα του αντιπροσώπου ιδρύματος πληρωμών".

2.7 Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων

Συστήνονται ως ανώνυμες εταιρίες κατόπιν άδειας, που χορηγεί η Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον διαθέτουν ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο €150.000. Τελούν υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

2.8 Εταιρίες διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές συναλλάγματος και χρήματος

Ιδρύονται, κατόπιν άδειας, που χορηγεί η Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον διαθέτουν ελάχιστο κεφάλαιο €300.000, με αποκλειστικό σκοπό την παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές συναλλάγματος και χρήματος. Τελούν υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

2.9 Εταιρίες αμοιβαίων εγγυήσεων και ταμεία αντεγγύησης

Ιδρύονται και λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας, στην οποία συμμετέχουν, ως κοινωνοί κινδύνων, μικρομεσαίες μόνον, εμπορικές ή μεταποιητικές επιχειρήσεις, μέλη των οικείων επιμελητηρίων. Σκοπός των εταιριών αυτών είναι η παροχή εγγυήσεων υπέρ των μελών τους (μετόχων τους) προς τις τράπεζες ή τα χρηματοδοτικά ιδρύματα ή προς κατασκευαστικούς και προμηθευτικούς οίκους και νομικά πρόσωπα, που αναλαμβάνουν να τους παράσχουν οιασδήποτε μορφής πιστωτική διευκόλυνση. Το απαιτούμενο ελάχιστο, ολοσχερώς καταβεβλημένο κατά την ίδρυση μετοχικό τους κεφάλαιο έχει οριστεί στο αντίστοιχο σε € ποσό των 500.000.000 δρχ. για τις εταιρίες με εγκατάσταση στους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης και των 300.000.000 δρχ. με έδρα στην υπόλοιπη Ελλάδα. Οι μετοχές τους πρέπει να είναι ονομαστικές και δεσμευμένες.

Η άδεια σύστασης παρέχεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ασκεί και την εποπτεία στις εταιρείες αυτές.

Τη λειτουργία των ανωτέρω εταιριών στηρίζει το προβλεπόμενο στο ν. 2367/1995 να ιδρυθεί "ταμείο αντεγγύησης".